

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในการที่จะพัฒนาประเทศในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็น การพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม การศึกษานับว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุด วัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ที่มุ่งเน้นในการพัฒนาคนหรือทรัพยากรมนุษย์ การศึกษายังมีความสำคัญในการที่จะทำให้การพัฒนาคอนบรรลุตามวัตถุประสงค์นั้นได้

สถานศึกษานับว่าเป็นแหล่งให้การศึกษาที่สำคัญที่สุด นับตั้งแต่โรงเรียนระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ไปจนถึงระดับอุดมศึกษา เป็นแหล่งที่มีหน้าที่หลักในการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนนักศึกษา ให้มีความรู้ความสามารถตามจุดหมายของหลักสูตร

ในการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนการสอน ในโรงเรียนให้มีคุณภาพ บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตร ขึ้นกับองค์ประกอบที่สำคัญสองประการ คือ การบริหารงานของผู้บริหาร และคุณภาพและประสิทธิภาพในการสอนของครู ซึ่งเป็นการบริหารการจัดการเรียนการสอน ที่เป็นงานหลักของงานวิชาการนั่นเอง ดังที่ สุตใจ ไสสุต (2521) กล่าวว่า งานวิชาการเป็นหัวใจของหน่วยงานทางการศึกษา มีความสำคัญเป็นอันดับแรก สถานศึกษาจะดีหรือเลว ขึ้นกับงานวิชาการ ถ้างานวิชาการอ่อน อย่างอื่นก็จะอ่อนตามไปด้วย

ที่สำคัญผู้บริหารจะต้องให้ความสนใจในงานจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นงานหลักของงานวิชาการ ดังที่ ภิญโญ สาร (2526) มีความคิดเห็นว่า ผู้บริหารการศึกษา ควรรับผิดชอบเป็นผู้นำในด้านวิชาการเป็นอันดับแรก ต้องสำนึกเสมอว่า งานวิชาการของโรงเรียน เป็นงานที่สำคัญยิ่งกว่างานใด ๆ เพราะหน้าที่ของโรงเรียน หรือสถานศึกษาทุกแห่ง คือการให้ความรู้แก่นักเรียนในด้านวิชาการ ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำในด้านวิชาการ โดยการทำงานร่วมกับครู กระตุ้นเตือนให้คำแนะนำและประสานงานเพื่อประสิทธิภาพในด้านการเรียนการสอน

อย่างไรก็ตาม ในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในปัจจุบันนี้ ยังมีปัญหาอยู่มาก ในเรื่องการขาดแคลนบุคลากร อาคารสถานที่ไม่เพียงพอ วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนไม่เพียงพอและไม่ทันสมัย ครูผู้สอนยังใช้เทคนิควิธีการสอน

แบบเก่า ๆ ยังมีการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นได้น้อย การจัดการเรียนการสอนมุ่งให้นักเรียนเรียนต่อในชั้นที่สูงขึ้นมากกว่าที่จะให้จบออกไปประกอบอาชีพตามความถนัดของนักเรียน และ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ต่ำ เป็นต้น จนทำให้กรมสามัญศึกษา (2539) ได้จัดทำแนวทางในการจัดการศึกษาของกรมสามัญศึกษา ตามแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระยะที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์มุ่งพัฒนาให้ผู้จบการศึกษาจากโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษามีลักษณะสำคัญ ดังนี้

- 1) มีสุขภาพร่างกายที่เติบโตสมวัย สมบูรณ์ แข็งแรง รักการออกกำลังกาย รักความสะอาด และร่าเริงแจ่มใส
- 2) มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์อย่างมีเหตุผล และเป็นระบบ มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง รู้และเข้าใจในภาษา ศิลปวัฒนธรรมของประเทศไทยในภูมิภาคเดียวกันและในประชาคมโลก
- 3) มีเจตคติ จรรยาบรรณ และมีความรู้ ความสามารถในการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านทักษะอาชีพ และการบริหารจัดการ
- 4) มีวินัย รับผิดชอบ ซื่อสัตย์ เมตตา เสียสละ อุดมทุน เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีลักษณะประชาธิปไตย และร่วมมือกับผู้อื่นได้
- 5) รักและภาคภูมิใจในความเป็นไทยและท้องถิ่น รวมทั้งรู้จักใช้ อนุรักษ์ และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้กรมสามัญศึกษา (2539) ยังได้กำหนดนโยบายตามแนวทางการจัดการศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระยะที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ไว้ 10 ด้าน คือ

ด้านที่ 1 การศึกษาขั้นพื้นฐาน เร่งขยายและกระจายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาให้ครอบคลุมทั้งเยาวชนทั่วไปเยาวชนที่ด้อยโอกาส และเยาวชนพิการ ทั้งในเขตเมืองและชนบท รวมทั้งปรับปรุงและพัฒนามาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนให้ใกล้เคียงกัน และให้ชุมชน เอกชน มูลนิธิ หน่วยงาน ฯลฯ มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน

ด้านที่ 2 การศึกษาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม สนับสนุนและส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี โดยการปฏิบัติ ประดิษฐ์คิดค้น ที่เหมาะสมสอดคล้องกับชีวิตประจำวัน ภูมิปัญญาและเทคโนโลยีท้องถิ่น และแนวทางการพัฒนากำลังคนของประเทศ ควบคู่ไปกับการเสริมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ด้านที่ 3 การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน เร่งพัฒนากระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยรูปแบบ วิธีการ เนื้อหา และเทคโนโลยีที่หลากหลาย ทันสมัย เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม และสอดคล้องกับแนวทางในการพัฒนาประเทศ

ด้านที่ 4 การศึกษาเพื่ออาชีพ เร่งพัฒนาการศึกษาด้านอาชีพทั้งในด้านความรู้ ทักษะ ความสามารถ เจตคติ วิสัยทัศน์ และคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพให้เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ท้องถิ่น และของประเทศ โดยเน้นให้มีการเรียนรู้ ควบคู่ กับการปฏิบัติและการประกอบอาชีพเพื่อหารายได้ระหว่างการศึกษา

ด้านที่ 5 การพัฒนาสุขภาพและพลานามัย ส่งเสริมและพัฒนาการกีฬาให้มีมาตรฐานสูงขึ้น ใ้ับบรรยากาศและกิจกรรมการกีฬา กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพพลานามัย กิจกรรมด้านศาสนา และบรรยากาศการเรียนรู้ด้านสุขภาพพลานามัยในโรงเรียน เป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาสุขภาพ ร่างกาย สุขภาพจิต บุคลิกภาพ พัฒนาลักษณะนิสัย และเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางความคิดแก่นักเรียน และประชาชนในท้องถิ่น

ด้านที่ 6 การพัฒนาศิลปวัฒนธรรม ส่งเสริมและพัฒนาศิลปวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ไทย ทั้งในด้านการใช้ภาษาไทย การแสดงออกซึ่งวัฒนธรรมไทย การจัดอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม ที่ ส่งเสริมเอกลักษณ์ไทยและท้องถิ่น รวมทั้งการเสริมสร้างความรู้และจิตสำนึกในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมไทยให้คงอยู่ตลอดไป

ด้านที่ 7 การศึกษาเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย พัฒนาระบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และบรรยากาศในโรงเรียน ที่เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ลักษณะนิสัย และพฤติกรรม ประชาธิปไตยในชีวิตประจำวันแก่นักเรียน

ด้านที่ 8 เครือข่ายการเรียนรู้ ส่งเสริมให้โรงเรียนประสานความร่วมมือกับชุมชน ท้องถิ่น เอกชน หน่วยงาน ฯลฯ ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตใน ด้านต่าง ๆ ให้กับนักเรียนและประชาชน

ด้านที่ 9 การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา เร่งพัฒนาความรู้ ความสามารถ เจตคติ และบทบาทของครู ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และบุคลากรอื่น ๆ ให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงานในหน้าที่ด้วยรูปแบบ เนื้อหา วิธีการ และเทคโนโลยีที่ทันสมัย และจงใจให้เข้ารับการพัฒนาล ส่งเสริมให้ได้รับสวัสดิการที่เหมาะสม รวมทั้งการพัฒนาวิธีการคัดสรรครู ผู้บริหาร และ ศึกษานิเทศก์ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

ด้านที่ 10 การพัฒนาการบริหารและการจัดการศึกษา ปรับปรุงและพัฒนาการบริหาร การจัดการทั้งในด้านรูปแบบ วิธีการ วิทยาการ เทคโนโลยี ข้อมูลสารสนเทศ รวมทั้งการ ส่งเสริมการกระจายความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาไปสู่หน่วยงานระดับต่าง ๆ และชุมชน

ในนโยบายทั้ง 10 ด้าน จะเห็นได้ว่าจะมีความเกี่ยวข้องกับงานหลักของโรงเรียนทั้งสิ้น คือ งานวิชาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในงานการจัดการเรียนการสอน เช่น ในนโยบายด้านที่ 3 การ พัฒนาระบบการเรียนการสอน ด้านที่ 2 การศึกษาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม ด้านที่ 4 การศึกษาเพื่ออาชีพ ด้านที่ 5 การพัฒนาสุขภาพและพลานามัย ด้านที่ 8 เครือข่ายการ เรียนรู้ และ ด้านที่ 7 การศึกษาเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย ซึ่งล้วนเป็นแนวทางให้โรงเรียน ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุตามนโยบายที่วางไว้ทั้งสิ้น

นอกจากนี้ กรมสามัญศึกษายังได้กำหนดมาตรการเป็นข้อ ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการ ดำเนินการ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนโดยตรงในนโยบายด้านที่ 3 การพัฒนา กระบวนการเรียนการสอน มีมาตรการที่สำคัญดังนี้

1) สนับสนุนและส่งเสริมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน ด้วย รูปแบบที่หลากหลายและเน้นให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ โดยการจัดกิจกรรมให้ นักเรียนได้ฝึกคิด วิเคราะห์ ริเริ่มสร้างสรรค์ แก้ปัญหา บริหารจัดการ เรียนและทำงานเป็นกลุ่ม ในบรรยากาศประชาธิปไตย

2) ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ควบคู่ไปกับการปฏิบัติ หรือเรียนรู้จากการปฏิบัติ เรียนรู้ จากธรรมชาติ ของจริง สถานการณ์จริง และแสวงหาความรู้ด้วยตนเองมากขึ้น

3) สนับสนุนการจัดการศึกษาผ่านเครือข่ายดาวเทียม และเครือข่ายอื่น ๆ เช่น เคเบิลทีวี คอมพิวเตอร์

4) สนับสนุน ส่งเสริม และพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ และภาษา ต่างประเทศอื่น ๆ ที่จำเป็น ได้แก่ ภาษาฝรั่งเศส เยอรมัน ญี่ปุ่น และจีน

5) ส่งเสริม และสนับสนุนโรงเรียน โดยเฉพาะในจังหวัดชายแดน จัดหลักสูตรการเรียน การสอนเกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน และประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเน้น ในด้านภาษา ศิลปวัฒนธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เพื่อการติดต่อสื่อสารและดำเนินธุรกิจ

6) สนับสนุนและส่งเสริมการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นทั้งในด้านภาษา ศิลปวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม อาชีพ ภูมิปัญญาชาวบ้าน ฯลฯ

7) สนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอน ให้เพียงพอ รวมทั้งการร่วมมือกับครูสภาและภาคเอกชน ในการพัฒนาคุณภาพของสื่อช่วยสอน

8) ส่งเสริมการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ในโรงเรียน โดยจัดให้ทุกพื้นที่ของโรงเรียน เป็นแหล่งข้อมูล ข่าวสารความรู้ด้านต่าง ๆ ที่นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง และทันต่อเหตุการณ์ โดยการนำเทคโนโลยีมาใช้ที่เหมาะสมและกลมกลืนกับสถานที่และสิ่งแวดล้อม

9) ส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาควบคู่ไปกับการจัดการเรียนการสอน

10) ปรับปรุงและพัฒนาห้องสมุดทั้งในด้านหนังสือและเอกสารด้านต่าง ๆ การจัดบรรยากาศและการเรียนรู้ และการพัฒนาระบบวิทยบริการ โดยอาจจัดให้มีอาคารห้องสมุดเป็นเอกเทศ

จะเห็นได้ว่า จากปัญหาของการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นงานหลักของงานวิชาการ ดังกล่าว และจากนโยบายในการจัดการศึกษาของกรมสามัญศึกษา ตามแผนพัฒนาการศึกษาศาสนา และวัฒนธรรม ระยะที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) รวมทั้งจากมาตรการในนโยบายด้านที่ 3 การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน นั้น ผู้วิจัยซึ่งมีส่วนในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการ มีความสนใจที่จะศึกษา สภาพการจัดการเรียนการสอน ปัญหา และแนวทางการพัฒนางานการจัดการเรียนการสอน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ เพื่อจะได้นำผลของการวิจัย ใช้เป็นแนวทางในการนำไปปรับปรุงแก้ไข และพัฒนางานการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางการจัดการศึกษาของกรมสามัญศึกษาดังกล่าวต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา งานการจัดการเรียนการสอน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ ในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- 1) สภาพการจัดการเรียนการสอน
- 2) ปัญหาในการจัดการเรียนการสอน
- 3) แนวทางในการพัฒนางานการจัดการเรียนการสอน

1.3 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษา งานการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดชัยภูมิ ในตัวแปรหลัก 3 ด้าน ดังต่อไปนี้

1) ตัวแปรด้านสภาพการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย

- (1) งานจัดกลุ่มวิชาเรียนและชั้นเรียน
- (2) งานจัดทำเอกสารเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน
- (3) งานจัดตารางการเรียนการสอน
- (4) งานจัดครูเข้าสอน
- (5) งานสื่อการเรียนการสอน
- (6) งานจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- (7) งานจัดสอนซ่อมเสริม แนะนำ และกิจกรรมตามหลักสูตร
- (8) งานวัดผลประเมินผลการเรียน
- (9) งานตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการเรียนการสอน

2) ตัวแปรด้านปัญหาในการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย

- (1) บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน
- (2) วัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และอาคารสถานที่
- (3) งบประมาณ
- (4) การดำเนินงาน

3) ตัวแปรด้านแนวทางในการพัฒนางานการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วยตัวแปรย่อยเพื่อจัดลำดับความสำคัญ 9 ข้อความ โดยใช้หัวข้อเช่นเดียวกับตัวแปรด้านสภาพการจัดการเรียนการสอน คือ

- (1) งานจัดกลุ่มวิชาเรียนและชั้นเรียน
- (2) งานจัดทำเอกสารเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน
- (3) งานจัดตารางการเรียนการสอน
- (4) งานจัดครูเข้าสอน
- (5) งานสื่อการเรียนการสอน
- (6) งานจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- (7) งานจัดสอนซ่อมเสริม แนะนำ และกิจกรรมตามหลักสูตร

- (8) งานวัดผลและประเมินผลการเรียน
- (9) งานตรวจสอบและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการจัดการเรียนการสอน ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่จะนำมาศึกษาครั้งนี้ คือข้าราชการครู ในสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ ปีการศึกษา 2539 จำนวน 328 คน

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

- 1) สภาพการจัดการเรียนการสอน หมายถึง การดำเนินงาน และการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ที่เป็นอยู่ในขณะที่ทำการวิจัย
- 2) ปัญหา หมายถึง ความขัดข้องหรืออุปสรรค ที่ทำให้การปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้
- 3) แนวทางในการพัฒนางาน หมายถึง สิ่งที่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้าเพื่อใช้เป็นแนวในการปฏิบัติเพื่อปรับปรุง หรือดำเนินงานให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน
- 4) โรงเรียน หรือสถานศึกษา หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดชัยภูมิ
- 5) ครูอาจารย์ หมายถึง ข้าราชการครูผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดชัยภูมิ ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน และครูอาจารย์ผู้สอน
- 6) ฝ่ายบริหาร หมายถึง ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร และครูอาจารย์ทำหน้าที่ช่วยผู้บริหาร เป็นหัวหน้าฝ่ายในงานหลัก 4 งาน คือ งานวิชาการ งานธุรการ งานปกครอง และงานบริการ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดชัยภูมิ
- 7) ฝ่ายปฏิบัติการสอน หมายถึง หัวหน้าหมวดวิชา หัวหน้างาน และครูอาจารย์ที่ทำหน้าที่สอน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดชัยภูมิ
- 8) งานการจัดการเรียนการสอน หมายถึง งานดังต่อไปนี้ งานจัดกลุ่มวิชาเรียนและชั้นเรียน งานการจัดทำเอกสารเกี่ยวกับการเรียนการสอน งานจัดตารางการเรียนการสอน งานจัดครูเข้าสอน งานสื่อการเรียนการสอน งานจัดกิจกรรมการเรียนการสอน งานจัดสอน

ซ่อมเสริม แนะนำ และกิจกรรมตามหลักสูตร งานวัดผลประเมินผลการเรียน และ งานตรวจสอบและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน

9) งานจัดกลุ่มวิชาเรียนและชั้นเรียน หมายถึง การจัดกลุ่มวิชาให้นักเรียนเลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ โดยกำหนดรายวิชาให้เรียน มีวิชาบังคับแกน วิชาบังคับเลือก และวิชาเลือกเสรีตามโครงสร้างของหลักสูตร รวมทั้งการจัดนักเรียนให้เข้าเรียนตามชั้นเรียนต่าง ๆ ตามหลักของการจัดชั้นเรียนที่ดี

10) งานจัดทำเอกสารเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน หมายถึง การจัดทำและปรับปรุงเอกสารต่าง ๆ ที่ใช้ในการเรียนการสอน และที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ แผนการสอน คู่มือครูและคู่มือนักเรียนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร ระเบียบการวัดผลประเมินผลการเรียน การจัดทำสมุดบันทึกการประเมินผล (รบ.3-ต,รบ.3-ป) ของครูอาจารย์ สมุดบันทึกการเข้าสอน สมุดบันทึกการสอนแทน สมุดบันทึกการสอนซ่อมเสริม แนะนำ และกิจกรรมตามหลักสูตร ตลอดจนแบบฟอร์มที่ใช้ในการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผลการเรียนต่าง ๆ

11) งานจัดตารางการเรียนการสอน หมายถึง การกำหนดวิชาและเวลาที่จะเรียนทุกรายวิชา ทุกชั้นเรียน ประจำวันตลอดสัปดาห์ ให้ครบตามโครงสร้างของหลักสูตร โดยคำนึงถึงหลักในการจัดตารางสอนที่ดี เช่น จัดวิชาที่เป็นทฤษฎีและการคำนวณไว้ในภาคเช้า วิชาที่เป็นภาคปฏิบัติจัดไว้ในภาคบ่าย เป็นต้น และรวมทั้งการจัดแยกเป็นตารางสอนของครู ตารางสอนประจำชั้นของนักเรียน ตารางการใช้ห้องเรียน ตารางการใช้ห้องเฉพาะวิชา และตารางการใช้ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ

12) งานจัดครูเข้าสอน หมายถึง การจัดให้ครูสอนในชั้นเรียนต่าง ๆ ตามตารางสอนตามวุฒิทางการศึกษา ความถนัด ความเชี่ยวชาญหรือประสบการณ์ โดยแยกตามหมวดวิชา จัดตามหลักในการจัดครูเข้าสอน มีการสำรวจความพร้อมของบุคลากร สำรวจงานพิเศษอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย จัดให้มีคาบสอนที่พอเหมาะไม่มากหรือน้อยเกินไป รวมทั้งการจัดครูเข้าสอนแทนเมื่อครูอาจารย์ไม่มาปฏิบัติหน้าที่

13) งานสื่อการเรียนการสอน หมายถึง การจัดทำ จัดซื้อ จัดหา การใช้ การเก็บรักษา การพัฒนาปรับปรุง สื่อการเรียนการสอน และการจัดฝึกอบรมการจัดทำและการใช้สื่อการเรียนการสอนในทุกประเภท รวมทั้งการจัดให้มีศูนย์บริการในการจัดทำและใช้สื่อการเรียนการสอน

การส่งเสริมให้ครูอาจารย์และนักเรียน ร่วมกันจัดทำสื่อ เพื่อใช้ในการเรียนการสอนและส่งประกวดในโอกาสต่าง ๆ

14) งานจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การเลือกใช้กิจกรรมการเรียนการสอน และวิธีการสอนที่เหมาะสม ในการเรียนการสอนแต่ละรายวิชา การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน ให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง จัดกิจกรรมให้นักเรียนฝึกคิดวิเคราะห์ ริเริ่มสร้างสรรค์ และแก้ปัญหาด้วยตนเอง ทำงานเป็นกลุ่มในบรรยากาศประชาธิปไตย ใช้วิธีการสอนเน้นกระบวนการ รวมทั้งการอบรมคุณธรรม จริยธรรม สอดแทรกในระหว่างการเรียนรู้ การสอน

15) งานจัดสอนซ่อมเสริม แนะนำ และกิจกรรมตามหลักสูตร หมายถึง การจัดครูเข้าสอนในคาบสอนซ่อมเสริม คาบแนะแนว และคาบกิจกรรม ให้ครบตามโครงสร้างของหลักสูตร โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของครูผู้สอนในทุก ๆ ด้าน เช่น วิชาการ การศึกษา ความถนัด และจำนวนคาบที่พอเหมาะ เปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกเรียนกิจกรรมตามความสนใจ และจัดทำกิจกรรมในคาบกิจกรรมอิสระตามจุดหมายของหลักสูตร

16) งานวัดผลประเมินผลการเรียน หมายถึง การดำเนินการวัดผลและประเมินผลการเรียนตามระเบียบกำหนด มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบ การทดสอบก่อนการเรียนการสอน การวัดผลตามจุดประสงค์ที่กำหนด ทั้งก่อนสอบวัดผลระหว่างภาค วัดผลระหว่างภาค หลังสอบวัดผลระหว่างภาค และวัดผลปลายภาค การออกและวิเคราะห์ข้อทดสอบ การวิเคราะห์ข้อมูลการวัดผลประเมินผลการเรียน และการนำผลการวิเคราะห์ไปใช้ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

17) งานตรวจสอบและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน หมายถึง การติดตาม กำกับดูแล ดำเนินการให้ครูเข้าสอนตามตารางสอน การให้ครูผู้สอนจัดทำเอกสารเกี่ยวกับการเรียนการสอนต่าง ๆ นอกเหนือจากการจัดทำแผนการสอน เช่น สมุดประเมินผลการเรียน (รบ.3-ต, รบ.3-ป) จัดส่งฝ่ายวิชาการตามปฏิทินปฏิบัติงาน การจัดทำ วิเคราะห์ และเผยแพร่ข้อมูลสถิติเกี่ยวกับการเรียนการสอน ตลอดจนการประเมินผลและการนำผลการประเมินการจัดการเรียนการสอนไปใช้ปรับปรุงงานการจัดการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1) ได้ทราบสภาพและปัญหาในการจัดการเรียนการสอน จากความคิดเห็นของครูอาจารย์ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ

2) ทำให้ทราบลำดับความสำคัญ ของแนวทางในการพัฒนางานการจัดการเรียนการสอน จากความคิดเห็นของครูอาจารย์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ

3) สามารถนำข้อมูลที่ได้จากข้อ 1 และข้อ 2 ไปปรับปรุงแก้ไข และพัฒนางานการจัดการเรียนการสอน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ และโรงเรียนอื่น ๆ ได้

4) เป็นแนวทางในการที่จะทำการวิจัยในเรื่องการบริหารงานวิชาการ ในงานย่อยอื่น ๆ ได้